

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTITIEI

*Anexa nr.7
la Hotărîrea Consiliului INJ
nr.1/4 din 29.01.2016*

CURRICULUM

la disciplina

**„Particularitățile examinării și soluționării litigiilor civile
care rezultă din răspunderea delictuală”**

(candidați la funcția de judecător)

AUTOR:

***Eduard Ababei,**
Vicepreședinte al Curții de Apel Bălți,
Lector universitar, doctorand,
Formator INJ*

_____ AVIZAT
Șef al Direcției instruire și cercetare

CHIȘINĂU, 2016

I. PRELIMINARII

Disciplina „Particularitățile examinării și soluționării litigiilor civile care rezultă din răspunderea delictuală” are drept scop studierea și analizarea aspectelor practice ce țin de temeiul și condițiile generale ale răspunderii delictuale, răspunderea pentru prejudiciul cauzat în stare de legitimă apărare și în caz de extremă necesitate, particularitățile răspunderii delictuale pentru prejudiciul cauzat de anumite categorii de persoane (minori și persoane lipsite de capacitatea de exercițiu), răspunderea pentru prejudiciul cauzat de un izvor de pericol sporit, dreptul de regres față de persoana care a cauzat prejudiciul, modalitățile de reparare a prejudiciului etc.

Prezentul curriculum este conceput să conțină informații cât mai actuale și utile, necesare candidaților la funcția de judecător, în scopul de a-i ajuta să însușească cât mai eficient actualul cadru normativ care reglementează domeniul respectiv, să interpreteze reglementările legale în cadrul examinării cauzelor ce țin de răspunderea delictuală, precum și pentru a-și forma abilitățile necesare în scopul utilizării lor corecte și eficiente în practică.

Examinarea și soluționarea litigiilor civile care rezultă din răspunderea delictuală în instanța de judecată constituie una din modalitățile de asigurare a dreptului persoanelor la apărarea drepturilor patrimoniale și celor personale nepatrimoniale vătămate printr-un delict civil și reprezintă una din cele mai importante instituții ale legislației civile.

Necesitatea includerii disciplinei respective în programul de instruire inițială rezidă și în faptul că numărul dosarelor în cadrul cărora se examinează litigii ce țin de răspunderea delictuală civilă din numărul total de cauze civile care se află pe rolul instanțelor judecătorești din Republica Moldova este destul de impunător, de aceea se impune schimbarea abordărilor privind examinarea și soluționarea litigiilor civile care rezultă din răspunderea delictuală.

Curriculumul la disciplina „Particularitățile examinării și soluționării litigiilor civile care rezultă din răspunderea delictuală” este destinat viitorilor judecători și se axează pe metodologia de formare activ-participativă, ținând cont de principiile de învățare la adulți.

Curriculum la disciplina „Particularitățile examinării și soluționării litigiilor civile care rezultă din răspunderea delictuală” are drept scop elucidarea celor mai importante probleme ce țin de aplicarea și interpretarea legislației civile, inclusiv a litigiilor ce pot surveni din aceasta.

Astfel, scopul disciplinei constă în formarea/dezvoltarea competențelor/abilităților conform standardului de formare profesională a adulților, reieșind din Cadrul European și cel Național al Calificărilor, cu un grad mai înalt și complex al tematicii pentru orele de seminar, corespunzând specificului profesional al funcției de judecător.

II. COMPETENȚE

Prin studiul disciplinei audientul va obține următoarele competențe:

- să cunoască esența principalelor instituții ale legislației civile;
- să posede abilități de lucru cu izvoarele legislației civile care reglementează răspunderea delictuală;
- să aplice cunoștințele teoretice însușite la situațiile din practica judiciară;
- să-și asume responsabilitatea față de consecințele erorilor determinate de aplicarea incorectă a legii;
- să redacteze acte judecătorești de dispoziție, în care audientul să argumenteze darea unei soluții anumite în rezultatul examinării litigiului concret;
- să aplice jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului la soluționarea litigiilor care decurg din răspunderea delictuală civilă;
- să aplice metode de cercetare științifică în cadrul activității de cercetare;

III. PRINCIPALELE OBIECTIVE

La sfârșitul studiului disciplinei audientul va fi capabil să:

- descrie procedura intentării, administrării și examinării cauzelor civile ce țin de răspunderea delictuală în judecată;
- determine acțiunile judecătorului de pregătire a cauzelor respective pentru examinarea în fond și efectele acestora;
- dispună primirea cererilor sau să aplice temeiurile prevăzute de legislație de refuz, de restituire și de a nu da curs cererilor pe dosarele ce rezultă din răspunderea delictuală civilă;
- întocmească acte procesuale în vederea pregătirii pricinilor pentru examinare;
- conducă dezbaterile judiciare și să judece pricinile din această categorie în fond;
- explice particularitățile adoptării și motivării hotărârilor judecătorești pe cauzele ce rezultă din răspunderea delictuală;
- facă referire la bunele practici naționale și internaționale în domeniul examinării cauzelor succesoriale.

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Denumirea disciplinei	Formator	Semestrul	Total ore	Ore curs	Ore practice	Proces simulat	Evaluarea
Particularitățile examinării și soluționării litigiilor civile care rezultă din răspunderea delictuală	Eduard Ababei	II	24	0	20	4	Colocviu

V. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

Nr. d/o	TEMATICA	Ore Curs	Ore practice	Proces simulat
1.	Temeiul și condițiile generale ale răspunderii delictuale	0	2	0
2.	Răspunderea pentru prejudiciul cauzat în stare de legitimă apărare și în caz de extremă necesitate	0	2	0
3.	Particularitățile răspunderii delictuale pentru prejudiciul cauzat de minori și de persoane lipsite de capacitatea de exercițiu	0	2	0
4.	Răspunderea pentru prejudiciul cauzat de un izvor de pericol sporit și cel cauzat de animale	0	3	0
5.	Dreptul de regres față de persoana care a cauzat prejudiciul	0	2	0
6.	Modalitățile de reparare a prejudiciului	0	2	0
7.	Răspunderea pentru prejudiciul cauzat prin vătămarea integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces	0	4	0
8.	Repararea prejudiciului moral	0	3	0

9.	Simularea procesului civil care rezultă din răspunderea delictuală	0	0	4
TOTAL		0	20	4

VI. UNITĂȚI TEMATICE

Unități tematice	Strategii didactice/ Resurse logistice	Lucrul individual
<i>Tema 1. Temeiul și condițiile generale ale răspunderii delictuale</i>		
<i>Ore practice:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Componenta delictului civil <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Prejudiciul 1.2. Fapta ilicită 1.3. Raportul causal 1.4. Vinovăția 2. Delimitarea răspunderii delictuale de răspunderea contractuală 3. Prevenirea prejudiciului 4. Termenul de prescripție pentru depunerea acțiunii în reparare a prejudiciului 	<i>Ore practice</i> Seminar introductiv Tablă flipchart	<i>Ore practice</i> Soluționarea spețelor Lectura surselor din Lista bibliografică
<i>Tema 2. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat în stare de legitimă apărare și în caz de extremă necesitate</i>		
<i>Ore practice:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat în stare de legitimă apărare 2. Limitele legitimei apărări 3. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat în caz de extremă necesitate 4. Răspunderea terțului pentru prejudiciul cauzat în caz de extremă necesitate 	<i>Ore practice</i> Seminar-dezbatere Studiu de caz Tablă flipchart	<i>Ore practice</i> Pregătirea temei pentru activități practice. Soluționarea spețelor Întocmirea actelor procesuale
<i>Tema 3. Particularitățile răspunderii delictuale pentru prejudiciul cauzat de minori și de persoane lipsite de capacitatea de exercițiu</i>		
<i>Ore practice:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Particularitățile răspunderii pentru prejudiciul cauzat de un minor care nu a împlinit vârsta de 14 ani 2. Particularitățile răspunderii pentru prejudiciul cauzat de un minor între 14 ani și 18 ani 3. Particularitățile răspunderii pentru prejudiciul cauzat de o persoană lipsită de capacitate de exercițiu 4. Particularitățile răspunderii pentru prejudiciul cauzat de o persoană aflată în imposibilitatea de a conștientiza acțiunile sale ori de a le dirija 	<i>Ore practice</i> Seminar-dezbatere Lucrul în grup Tablă flipchart	<i>Ore practice</i> Studiu de caz. Soluționarea spețelor. Întocmirea proiectelor de hotărâre

Tema 4. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat de un izvor de pericol sportiv și cel cauzat de animale		
<p><i>Ore practice:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cunoașterea noțiunii de izvor de pericol sportiv; 2. Obligația de reparare a prejudiciului de către proprietarii izvorului de pericol sportiv; 3. Temeiurile eliberării de răspundere pentru prejudiciul cauzat de izvorul de pericol sportiv; 4. Răspunderea solidară pentru prejudiciul cauzat de izvorul de pericol sportiv; 5. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat de animale 	<p><i>Ore practice</i></p> <p>I.Seminar de dezvoltare a tematicii cursului</p> <p>II. Seminar de evaluare</p> <p>Tablă flipchart</p>	<p><i>Ore practice</i></p> <p>Studiu de caz.</p> <p>Soluționarea spețelor.</p> <p>Întocmirea proiectelor de hotărîre</p>
Tema 5. Dreptul de regres față de persoana care a cauzat prejudiciul		
<p><i>Ore practice:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dreptul persoanei care a reparat prejudiciul de regres față de persoana care a cauzat prejudiciul; 2. Dreptul statului la acțiune în ordine de regres; 3. Limitările prevăzute de lege în dreptul la acțiunea în regres 	<p><i>Ore practice</i></p> <p>Seminar-dezbatere</p> <p>Lucrul în grup</p> <p>Tablă flipchart</p>	<p><i>Ore practice</i></p> <p>Studiu de caz.</p> <p>Soluționarea spețelor.</p> <p>Întocmirea proiectelor de hotărîre</p>
Tema 6. Modalitățile de reparare a prejudiciului		
<p><i>Ore practice:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Principiul reparării integrale a prejudiciului 2. Modalitățile de reparare a prejudiciului <ol style="list-style-type: none"> 2.1.Obligarea de a pune la dispoziție un bun de același gen și aceeași calitate; 2.2.Obligarea de a repara bunul deteriorat; 2.3. Încasarea echivalentului bănesc; 3. Acordarea despăgubirilor suplimentare 	<p><i>Ore practice</i></p> <p>Analiza cadrului legislativ.</p> <p>Exercițiu experențial și jocul de rol.</p>	<p><i>Ore practice</i></p> <p>Studiu de caz.</p> <p>Soluționarea spețelor.</p> <p>Întocmirea proiectelor de hotărîre.</p>
Tema 7. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat prin vătămarea integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces		
<p><i>Ore practice:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat prin vătămarea integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății 2. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat în caz de deces al persoanei vătămate <ol style="list-style-type: none"> 2.1.Categoriile persoanelor care beneficiază de dreptul la despăgubire în caz de deces al persoanei vătămate; 2.2.Criteriile de apreciere a cuantumului despăgubirilor; 2.3. Încasarea cheltuielilor de înmormântare; 3. Reparația prejudiciului cauzat prin vătămarea integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces 4. Schimbarea cuantumului despăgubirilor pentru 	<p><i>Ore practice</i></p> <p>Seminar cu rezolvare de spețe și simularea procesului de judecată cu litigii ce rezultă din răspunderea pentru prejudiciul cauzat prin vătămarea integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces</p>	<p><i>Ore practice</i></p> <p>Elaborarea analizei cadrului legislativ și propuneri de <i>lege ferenda</i> în domeniu.</p>

prejudiciul cauzat prin vătămarea integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces		
Tema 8. Reparația prejudiciului moral		
<i>Ore practice:</i> 1. Temeiurile survenirii obligației de a repara prejudiciul moral 2. Criteriile pentru aprecierea cuantumului compensației pentru prejudiciul moral cauzat. 2.1. Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate; 2.2. Statutul social al persoanei vătămate;	<i>Ore practice</i> Jocul de rol prin Feedback-reflecții despre modalitatea soluționării litigiilor civile privind reparația prejudiciului moral și criteriile de evaluare a cuantumului compensației bănești pentru prejudiciul moral cauzat	<i>Ore practice</i> Studiu de caz. Soluționarea spețelor. Întocmirea proiectelor de hotărâre
Tema 9. Simularea procesului civil care rezultă din răspunderea delictuală		
1. Studierea și analiza cauzei civile concrete referitoare la un litigiu de reparare a prejudiciului cauzat prin delict. 2. Simularea unui proces civil care rezultă dintr-un litigiu de răspundere delictuală (<i>în sala pentru simulări de procese</i>). 3. Întocmirea actelor procesuale concrete (pe cauza simulată).	Studiu de caz concret în grup Simulare de proces (<i>în sala pentru simulări de procese conform procedurii în fața primei instanțe</i>) Proiector/laptop Flipchart	Plan/scenariu proces simulat crearea grupurilor/ repartizarea rolurilor (<i>conform procedurii civile</i>). Proiect de scenariu elaborat

VII. EVALUAREA

A. Evaluarea continuă se va realiza prin:

- participarea audiențelor în cadrul seminarelor;
- realizarea activităților individuale/în grup;
- răspunsuri verbale, participare la dezbateri/studii de caz;
- redactarea unor acte procesuale în baza temelor studiate;
- susținerea unei testări obligatorii care va conține sarcini cu obiective de măsurare a cunoștințelor, capacităților și competențelor/aptitudinilor profesionale;
- pregătirea unui referat pe o problemă propusă pentru activitățile individuale.

B. Evaluarea finală se va efectua prin colocviu, în bază de test, care va conține întrebări teoretice și practice în domeniul examinării și soluționării litigiilor civile care rezultă din răspunderea delictuală.

VIII. BIBLIOGRAFIE

Acte legislative și normative:

1. Codul Civil al Republicii Moldova
2. Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova Nr.225 din 30.05.2003. Republicat în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 21.06.2013, nr. 130-134.
3. Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova
4. Codul Muncii al Republicii Moldova
5. Legea nr. 1545-XIII din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată
6. Legea nr.190-XIII din 19.07.1994 cu privire la petiționare (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr.4, art.47)
7. Legea contenciosului administrativ nr.793-XIV din 10.02.2000 (Monitorul Oficial al R.Moldova nr.57-58/375 din 18.05.2000)
8. Legii Republicii Moldova nr. 64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare
9. Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești. Nr. 87 din 21.04.2011. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 01.07.2011, nr. 107-109.
10. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată la 10.12.1948, ratificată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.217-XII din 28.07.1990 (Tratate internaționale, 1998, voi. I, pag.9);
11. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, încheiată la Roma la 04.11.1950, în vigoare pentru Republica Moldova din 12.09.1997;

Jurisprudență/Practica judiciară:

12. Hotărârea Plenului C.S.J. a Republicii Moldova “Cu privire la practica aplicării legislației materiale despre încasarea prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin deces” nr.6 din 04 iulie 2005.
13. Hotărârea Plenului CSJ “Cu privire la aplicarea de către instanțele de judecată a legislației ce reglementează repararea prejudiciului moral” nr.9 din 09.10.2006
14. Recomandarea CSJ nr.6 din 01.11.2012 „Cu privire la satisfacția echitabilă”

Literatură didactică și științifică:

15. Vera Lupașco, Note de curs, Drept civil (partea specială), USEM, 2013.
16. Vitalie Nagacevschi, Octavian Cazac. Repararea prejudiciului moral. Manualul judecătorului la examinarea pricinilor civile. Ediția II - Chișinău, 2013. - p.1031-1071.
17. Nicolae Clima, Oleg Efrim. Repararea prejudiciului în legătură cu cauzarea daunei sănătății. Manualul judecătorului la examinarea pricinilor civile. Ediția II - Chișinău, 2013. - p.1086-1114.
18. Comentariul Codului civil Republicii Moldova. Vol.II - Chișinău, 2006.